

DOVRŠNI IN NEDOVRŠNI GLAGOLI

Glagolom v slovenščini lahko pripišemo različne lastnosti: osebo, število, čas, naklon, način in vid. V tem poglavju si bomo podrobno pogledali glagolski vid oz. razliko med dovršnimi in nedovršnimi glagoli. Poglejmo si par primerov.

Kaja je previdno *stopala* po potki.

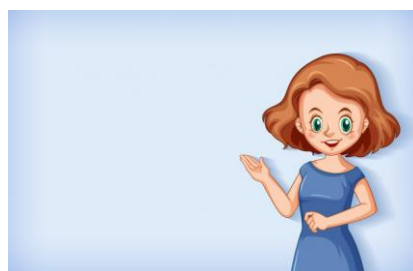
Petra ni bila pozorna in je *stopila* v lužo.

Medtem ko je stala pri blagajni in *plačevala*, ji je zazvonil telefon.

Tine je *plačal* račun in se odpravil domov.

V čem se razlikujejo obarvani glagoli? Kako dolgo trajajo dejanja oz. ali so vsa že zaključena? Prvi in tretji glagol (*stopati* in *plačevati*) izražata *trajanje*; gre za dejanja, ki *še niso zaključena* in *potekajo dlje časa*. Takim glagolom pravimo *nedovršni glagoli*, po njih pa se lahko vprašamo »*kaj se dogaja*«. V drugem in četrtem primeru (*stopiti* in *plačati*) pa je dejanje *že zaključeno*, gre za enkratno dejanje, ki se je že zgodilo. Take glagole imenujemo *dovršni glagoli*, po njih pa se vprašamo »*kaj se je zgodilo*«.

Zapomni si: **nedovršni glagoli** izražajo **trajanje** oz. dejanje, ki **ni omejeno v času**. Po njem se vprašamo »**kaj se dogaja**« ali »**kaj delam**«. **Dovršni glagoli** izražajo **enkratno dejanje**, ki je torej **omejeno v času**. Po njem se vprašamo »**kaj se je zgodilo**« oz. »**kaj naredim**«.

Poglejmo si še nekaj primerov.

V dnevni sobi *sveti* luč.

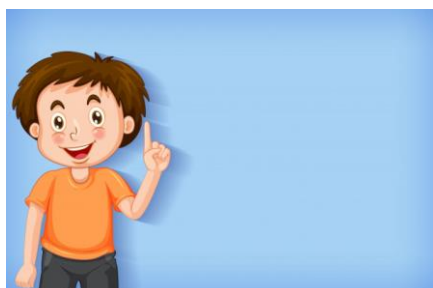
Ko zmanjka bencina, na armaturni plošči *zasveti* rdeča lučka.

Tina sedi za mizo in *piše* pismo.

Na tablo je *napisala* svoje ime.

Kot vidiš, se dovršni in nedovršni glagoli velikokrat razlikujejo v **predponi**. Če **nedovršnemu** glagolu **dodamo predpono** (na primer za-svetiti; na-pisati), dobimo **dovršni glagol**. Z različnimi priponami torej izrazimo, da se je nekaj **začelo** (na primer lučka je zasvetila oz. začela svetiti) oz. da je neko dejanje **zaključeno** (napisala je ime). V prvem in tretjem primeru imamo nedovršne glagole, ki izražajo trajanja: luč sveti dlje časa oz. Tine še vedno piše pismo.

Zapomni si: dovršne glagole pogosto tvorimo tako, da nedovršnim glagolom dodamo različne predpone (npr. pisati: *odpisati, prepisati, napisati* ipd.; misliti: *premisлити, razmisliti* ipd.).

Dovršni in nedovršni glagoli, imenujemo jih tudi **vidski pari**, pa se ne razlikujejo vedno v predponi. Glagoli imajo lahko tudi **različno pripono**. Nedovršni glagoli so tipično **daljši** od dovršnih. Poglejmo si še nekaj primerov.

*Mojca in Blaž **kupujeta** novo omaro.*
*Vsak dan **kupita** svež kruh in mleko.*
*Cel večer je **zavijala** novoletna darila.*
*Otroka je **zavila** v odejo in ga položila v zibko.*

Kot vidiš, se zgornja para glagolov razlikujeta v **priponi** oz. zadnjem delu besede. Glagola **kupovati** in **zavijati** sta **nedovršna**, saj izražata nedokončano aktivnost, glagola **kupiti** in **zaviti** pa sta **dovršna**, saj izražata enkratno, zaključeno dejanje. Vidska para sta torej **kupovati** in **kupiti** ter **zavijati** in **zaviti**.

Nekateri vidski pari imajo **povsem drugačne oblike** za dovršne in nedovršne glagole. Med njimi so najpogostejši: *skakati* in *skočiti*; *delati* in *narediti*; *jemati* in *vzeti*; *metati* in *vreči*, *govoriti* in *reči* ipd. Poglejmo si nekaj primerov.

*Monika je **metala** kamenčke v vodo in se smehljala.* = nedovršni
*Tone je **vrigel** žogo 20 m daleč.* = dovršni
*Petra je **skakala** od navdušenja.* = nedovršni
*Marko je **skočil** v vodo.* = dovršni

Čeprav ima večina glagolov svoj vidski par, pa obstaja tudi manjša skupina glagolov, ki jih imenujemo **dvovidski glagoli**. Ti glagoli **nimajo vidskega para** oz. so lahko **dovršni** ali **nedovršni**. O tem, ali je glagol dovršni ali nedovršni, odloča **kontekst** oz. **pomen glagola v povedi**. Dvovidski glagoli so na primer *telefonirati*, *aktivirati*, *verjeti*, *tvegati*, *analizirati*, *voliti* ipd. Preberi spodnja primera in poskušaj ugotoviti, v katerem pomenu gre za enkratno, zaključeno dejanje in v katerem za neomejeno dejanje.

*Tinkara je vsako jutro **telefonirala** babici.*

*Mama že pol ure **telefonira**.*

PAZI!

Glagolski vid je **neodvisen od glagolskega časa** (poznamo sedanjik, preteklik in prihodnjik). Če določen glagol postavimo v drug čas, se **dovršnost ne spremeni**. V spodnjih primerih imamo dovršni in nedovršni glagol naprej v sedanjiku, nato pa ista dva glagola v pretekliku.

sedanjik:

*Tine **kupuje** nove čevlje.*

*Tine zjutraj **kupi** časopis.*

preteklik:

*Tine **je kupoval** nove čevlje.*

*Tine **je** zjutraj **kupil** časopis.*

VAJE

Ugotovi, ali je glagol dovršni ali nedovršni, in mu pripiši vidski par.

glagol	glagolski vid	vidski par
ponuditi		
prepisati		
razstavljati		
nesti		
posaditi		
ponavljati		
pripraviti		

Podčrtaj ustrezen glagol (dovršni ali nedovršni).

V režo moramo vstaviti/vstavljati kovanec.

Če naprave ne uporabite/uporabljate pogosto, se na njej nabere prah.

Kdo bo odgovoril/odgovarjal na prvo vprašanje?

V trgovini prodajo/prodajajo tudi gorska kolesa.

Prosim, pripravi/pripravljaj mizo!

Petra je prevedla/prevajala pri stavek in odnehala.

Jajca in sladkor zmešamo/mešamo tri minute.

Črt je opazil/opazoval, da ima strgane hlače.

REŠITVE

Ugotovi, ali je glagol dovršni ali nedovršni, in mu pripiši vidski par.

glagol	glagolski vid	vidski par
ponuditi	dovršni	ponujati
prepisati	dovršni	pisati
razstavljati	nedovršni	razstaviti
nesti	dovršni	nositi
posaditi	dovršni	saditi
ponavljati	nedovršni	ponoviti
pripraviti	dovršni	pripravljeni

Podčrtaj ustrezen glagol (dovršni ali nedovršni).

V režo moramo vstaviti/vstavljati kovanec.

Če naprave ne uporabite/uporabljate pogosto, se na njej nabere prah.

Kdo bo odgovoril/odgovarjal na prvo vprašanje?

V trgovini prodajo/prodajajo tudi gorska kolesa.

Prosim te, pripravi/pripravlaj mizo!

Petra je prevedla/prevajala prvi stavek in odnehala.

Jajca in sladkor zmešamo/mešamo tri minute.

Črt je opazil/opazoval, da ima strgane hlače.